

ΘΕΙΦΟΡΟΣ

Α Ν Α Π Τ Υ Ξ Η

ΤΕΥΧΟΣ Νο 71

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Αριθμός Αδείας
01-5820

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Αθ. 14
Αριθμός Αδείας
281

Τι κρύβουν οι πυρκαγιές στα δάση

Ποιοι είναι πίσω από τις φωτιές στην Ελλάδα και την Μεσόγειο
[Σελ. 3](#)

Δικαίωμα και ευθύνη για το περιβάλλον
[Σελ. 6](#)

Αρκούν οι αποφάσεις της COP21 για τη σωτηρία του πλανήτη;
[Σελ. 7](#)

Εμπόδια τέλος στις επενδύσεις και την ανάπτυξη στην ΕΕ
[Σελ. 8](#)

Βιώσιμη κινητικότητα με φυσικό αέριο
[Σελ. 10](#)

Απαγόρευση με εξαιρέσεις για τις σακούλες
[Σελ. 12](#)

Ηπιες επιχειρηματικές δράσεις και βιοποικιλότητα
[Σελ. 14](#)

Πολλά τα αίτια για τις δασικές πυρκαγιές αλλά πίσω από τις φλόγες θα πρέπει

editorial

να αναζητηθούν πολιτικές που μας αφορούν όλους.

ΑΕΙΦΩΡΟΣ

Τριμηνιαίο περιοδικό - Τεύχος 71
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Τιμή τεύχους 0,01

Εκδοση:

Επιστημονική Εταιρεία Ανάπτυξης της Περιφέρειας

Λ. Αλεξάνδρας 62 - 11473 Αθήνα

Τηλ: 210 8254308, Fax: 210 8250391

E-mail: epistyp@otenet.gr

www.aeiforos-anartyxi.gr

www.aeiforos-anartyxi.com.cy

Εκδότης - Διευθυντής: Γ.Π. Νέζης

Σύμβουλος Σύνταξης: Μ. Κουρμπέλα

Νομικός Σύμβουλος: Αντιγόνη Κίσα

antikis@otenet.gr

Συνεργασίες: Α. Χαραλάμπος, Δημ. Κλης

Αναπαραγωγή από ψηφιακή - ηλεκτρονική έκδοση

Ποιοι είναι πίσω από τις φωτιές στην Ελλάδα και τη Μεσόγειο

Βασική διαπίστωση χρόνια τώρα είναι ότι οι φωτιές στα δάση μας είναι πολιτικές. Είτε αυτό αφορά τα αίτια, είτε την.. «αντιμετώπιση», είτε τις ευθύνες που ανακύπτουν και κορυφώνονται συνήθως με την περιοδεία –από ξηράς αέρος-της πολιτικής ηγεσίας και τις δηλώσεις που ακολουθούν..

Βέβαια παρά τις προειδοποιήσεις πανεπιστημιακών για τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή στην περιοχή της Μεσογείου και τις επιστημονικές περιβαλλοντικές οργανώσεων λίγους απασχόλησε το θέμα παρά μόνο όταν φάνηκαν οι φλόγες.

Στην Ισπανία και την Γαλλία υπήρξαν και νεκροί, ενώ στην Ελλάδα η φωτιά άρχισε να καίει ότι έχει απομείνει.

Ο απολογισμός της μεγάλης πυρκαγιάς του 2007 στην Πάρνηθα αποτυπώνει τη διάσταση του προβλήματος που προκλήθηκε, κυρίως σε περιβαλλοντικό επίπεδο:

- 48.744 στρ. γης κάπκαν συνολικά στην περιοχή, εκ των οποίων περίπου 36.338 στρ. αποτελούν τμήμα του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας. Η δενδρώδης και θαμνώδης βλάστηση της περιοχής κάπκε ολοσχερώς, αφήνοντας ελάχιστες νησίδες πρασίνου.

- 27.200 στρ. της καμένης αυτής έκτασης βρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής Natura 2000 που βρίσκεται στην

Πάρνηθα (με συνολική έκταση περίπου 149.000 στρ.). Με άλλα λόγια, κάπκε περίπου το 18% της περιοχής Natura 2000 στην Πάρνηθα.

- Το 62% του περίφημου ελατοδάσους της Πάρνηθας (21.800 στρ.), ήταν μέσα στην περιοχή που τυλίχτηκε στις φλόγες και καταστράφηκε.

- Οι απώλειες στην πανίδα της περιοχής ήταν επίσης, μεγάλες, καθώς αρκετά ζώα, όπως χελώνες, διάφορα είδη θηλαστικών, πτηνά και ερπετά, έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας της πολυήμερης πυρκαγιάς.

- Αντίστοιχα, μεγάλες επιπτώσεις δέχτηκε και ο πληθυσμός των χαρακτηριστικών κόκκινων ελαφιών που συναντώνται στην περιοχή της Πάρνηθας. Ειδικότερα, υπολογίζεται πως περίπου 30-50 κόκκινα ελάφια είτε κάπκαν, είτε πέθαναν από ασφυξία κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς.

Ελάχιστα πράγματα έχουν γίνει για την αποκατάσταση μέσα στη δεκαετία που μεσολάβησε, κυρίως από εθελοντικές συνεισφορές και προσπάθειες.

Η φωτιά έκανε στάχτη τον περασμένο μήνα 18.500 στρέμματα στον Βαρνάβα, στο Καπανδρίτι, στο Πολυδένδρι στο Μικροχώρι, στον Κάλαμο.

Πρώτος απολογισμός

Σε ένα πρώτο απολογισμό που δημοσιεύθηκε στην «Καθημερινή» για τις εφετηνές φωτιές, επισημαίνεται ότι:

- Η καταστροφική πυρκαγιά στη Βορειοανατολική Αττική, οι φωτιές στη Ζάκυνθο, αλλά και στην Αμαλιάδα και την Κεφαλονιά, που φούντωσαν μέσα σε ένα καυτό διήμερο έρχονται να προσθέσουν δεκάδες χιλιάδες στρέμματα στη μαύρη λίστα των καμένων του 2017, αν και δεν έχει γίνει ακόμα η απο-

τίμηση της καταστροφής που επέφεραν.
- Μέχρι πρότινος η πιο καταστροφική πυρκαγιά ήταν στο νησί των Κυθρήρων 4-7 Αυ-

γούστου, όπου κάπκαν 23.400 στρέμματα, εκ των οποίων 47% ήταν με χαμηλή/θαμνώδη βλάστηση, επιφάνειες με λίγη βλά-

στηση 20%, αγροτική γη 26% και καλλιέργειες 7% (πηγή Κέντρο BEYOND του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών).

-Στον Κότρωνα και στη γύρω περιοχή της Ανατολικής Μάνης, στην αμέσως επόμενη πιο καταστροφική πυρκαγιά φέτος, κάπκαν 18.500 στρέμματα στις αρχές Ιουλίου (χαμηλή/θαμνώδης βλάστηση 63%, ετερογενής αγροτική γη 22% και μόνιμες καλλιέργειες 15%).

-Στα Καλύβια Θορικού της Ανατολικής Αττικής κάπκαν στις 31 Ιουλίου 3.300 στρέμματα, κατά 85% με χαμηλή θαμνώδη βλάστηση και 15% ετερογενής αγροτική γη. Την επόμενη ημέρα, 1η Αυγούστου, στις Σπέτσες κάπκαν 730 στρέμματα, κυρίως θαμνώδης έκταση (93%).

-Η πολύπαθη Ζάκυνθος δοκιμάστηκε φέτος από πυρκαγιές και τις προηγούμενες ημέρες. Σύμφωνα με στοιχεία του ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου για τις πυρκαγιές EFFIS, πυρκαγιά που εκδηλώθηκε στις αρχές Ιουλίου στις Ορθονιές Ζακύνθου αποτέφρωσε 5.090 στρέμματα δασικών κι όχι μόνο εκτάσεων.

-Από 7 έως και 15 Ιουλίου 2017, σύμφωνα με ανακοίνωση της Πολιτικής Προστασίας που υπογράφει ο αντιπεριφερειάρχης Λευτέρης Νιοτόπουλος, επισημαίνεται πως «η Ζάκυνθος δοκιμάστηκε με φωτιές που εκδηλώθηκαν η μία μετά την άλλη και οι οποίες ήδη άφησαν πίσω τους τη στάχτη χιλιάδων στρεμμάτων δασικής και θαμνώδους έκτασης».

Επίσης, η πρόσφατη πυρκαγιά στο Λαγονήσι έκαψε 4.730 στρέμματα, ενώ οι πυρκαγιές στην Κω και στην Κέρκυρα μετέτρεψαν σε στάχτη 2.340 και 1.310 στρέμματα αντίστοιχα. Στον Κίσσαμο Χανίων στις 14 Ιουλίου αποτεφρώθηκαν, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, 2.300 στρέμματα χορτολιβαδικής και δασικής έκτασης.

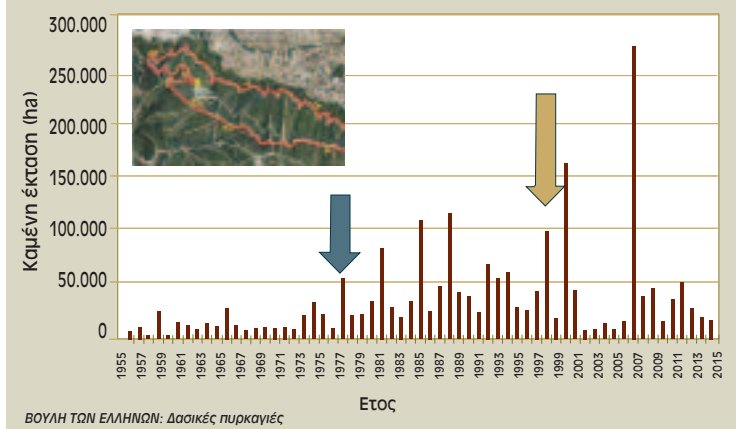
Ο φεινός Ιούνιος και Ιούλιος είχαν σημαντικά περιστατικά βροχοπτώσεων, γεγονός που περιορίσε την απειλή εκτεταμένων πυρκαγιών, κάτι που βλέπουμε να εκδηλώνεται τον Αύγουστο, και γι' αυτό χρειάζεται πολύ μεγάλη προσοχή.

Ας σημειωθεί πως πέρυσι τον Ιούλιο του 2016 είχαν αποτεφρωθεί περίπου 150.000 στρέμματα δασικής και αγροτολιβαδικής έκτασης.

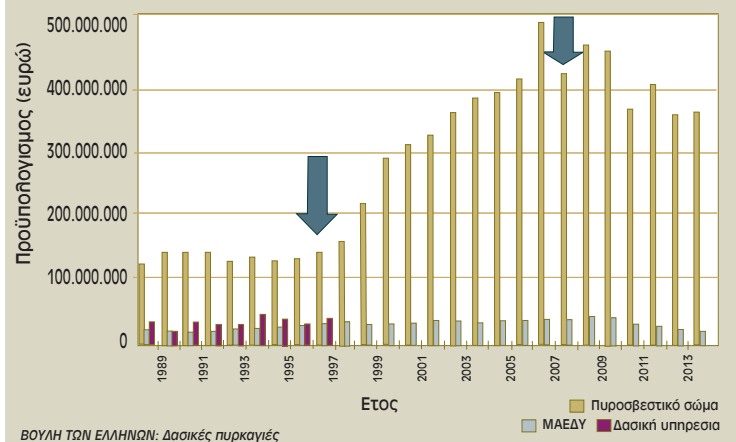
Η έκθεση της Greenpeace

Οι κλιματικές αλλαγές εντείνουν το μέγεθος και τη διάρκεια των πυρκαγιών στη Μεσό-

Εξέλιξη της ετησίως καίμενης έκτασης στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1955-2015 (60 χρ.)

Εξέλιξη προϋπολογισμού πυρόσβεσης (1989 - 2014) (σε τιμές 2009)

Το «αποτύπωμα» από τις δασικές πυρκαγιές

Μέση έκταση πυρκαγιάς

(στρ. καμένης έκτασης ανά περιστατικό)	357
Μέση ετήσια απώλεια εκτάσεων (στρ.)	523.582
Μέσο ετήσιο πλήθος περιστατικών	1.465
Μέσος χρόνος επέμβασης (min)	36
Μέσος χρόνος κατάσβεσης (h)	14,8

Πίνακας 3.1
Απώλειες από δασικές πυρκαγιές, πλέον των καμένων γεωργικών και δασικών εκτάσεων, για τη χρονική περίοδο 1983-2006

Ανθρωποι	123
Ζώα	14.269
Οικίες	1.672
Γεωργοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις	2.839
Κατοικημένες εκτάσεις	8.374
Μηχανήματα	345

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ: Δασικές πυρκαγιές

γείο σύμφωνα με έκθεση του Ισπανικού Γραφείου της Greenpeace.

Όπως τεκμηριώνει η έκθεση του Ισπανικού Γραφείου της Greenpeace «Το μέλλον στις φλόγες», τα δάση της Μεσογείου είναι σήμερα πιο εύφλεκτα σε σχέση με το παρελθόν. Αυτό οφείλεται στους καύσωνες και τις παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας, ως αποτέλεσμα των κλιματικών αλλαγών, αλλά και στις αλλαγές στη χρήση της γης, την εγκατάλειψη της υπαίθρου και την κακή διαχείριση των δασικών εκτάσεων. Το αποτέλεσμα είναι πυρκαγιές μεγαλύτερης έντασης και διάρκειας, ένα φαινόμενο που θα χειροτερεύει με το χρόνο, δεδομένου ότι η απελευθέρωση διοξειδίου του άνθρακα από τα καμένα εδάφη εντείνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Σε ιδιαίτερα δυσοίωνη θέση βρίσκεται και η Ελλάδα.

Η έκθεση εξετάζει αναλυτικά τις περιπτώσεις μεγάλων πυρκαγιών στη Μεσόγειο τα τελευταία 6 χρόνια, από τη Γαλικία (όπου κάθε χρόνο εκδηλώνονται οι μισές φωτιές της Ισπανίας), τη νότια Γαλιλία, την Ιταλία, ενώ ειδική αναφορά γίνεται στις μεγάλες πυρκαγιές της Ελλάδας το 2007.

«Οι κλιματικές αλλαγές συμβάλλουν στη δημιουργία μίας καινούργιας 'γενιάς' πυρκαγιών, με άγνωστες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις» αναφέρει η Ναταλία Τσιγαρίδου, Υπεύθυνη του Δικτύου Δράσης Καταναλωτών στο Ελληνικό Γραφείο της Greenpeace.

«Οι δασικές πυρκαγιές γίνονται όλο και πιο έντονες και μεγαλύτερες στην περιοχή της Μεσογείου, αλλά και σε άλλες περιοχές του πλανήτη, όπως η Καλιφόρνια και η Αυστραλία. Καθώς μάλιστα τα κλιματικά μοντέλα προβλέπουν αυξημένες περιόδους ξηρασίας στο εγγύς μέλλον, είναι φανερό ότι βρισκόμαστε κοντά σε μία παγκόσμια κατάσταση εκτάκτου ανάγκης».

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποίησε η Ευρωπαϊκή Ένωση την περασμένη εβδομάδα, ήδη μέχρι τα μέσα του 2009 η δασική έκταση που είχε αποφευχθεί στην ΕΕ φέτος ήταν μεγαλύτερη από τη συνολική καμένη γη σε όλη τη διάρκεια του 2008.

Όπως αναφέρεται στην έκθεση του Ισπανικού Γραφείου της Greenpeace, οι πυρκαγιές του 2007 στην Πελοπόννησο εκδηλώθηκαν ενώ επικρατούσαν στην περιοχή ακραία μετεωρολογικά φαινόμενα, δηλαδή υψηλές θερμοκρασίες και ισχυροί άνεμοι, ενώ είχε προηγηθεί ένας χειμώνας με περιορισμένη βροχόπτωση.

Τα φαινόμενα αυτά, ενώ δεν προκαλούν από μόνα τους τις πυρκαγιές, καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την καταπολέμησή τους με τα υπάρχοντα μέσα και σχεδιασμούς. Εν

όψει των νέων συνθηκών ως αποτέλεσμα των κλιματικών αλλαγών, είναι απαραίτητος ο εκ νέου σχεδιασμός για την πρόληψη και καταπολέμηση των πυρκαγιών στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη τη Μεσόγειο.

Η Μεσόγειος έχει χαρακτηριστεί από την Διακυβερνητική Επιτροπή του ΟΗΕ για τις Κλιματικές Αλλαγές (IPCC), ως ιδιαίτερα ευάλωτη περιοχή στις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών.

Οι πυρκαγιές εντείνουν ακόμα περισσότερο το φαινόμενο του θερμοκηπίου, καθώς τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα απελευθερώνονται από τα καμένα δάση, την ώρα που λιγοστεύουν οι περιοχές του πλανήτη που λειτουργούν ως «πνεύμονες», απορροφώντας διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα. Σε παγκόσμιο επίπεδο υπολογίζεται ότι οι δασικές πυρκαγιές ευθύνονται για το 10% των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Έγκριτοι επιστήμονες προβλέπουν ότι ο αριθμός των πυρκαγιών παγκοσμίως αναμένεται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια, όχι μόνο στη Μεσόγειο, αλλά και στον Αμαζόνιο και στα Βόρεια και Αρκτικά Δάση (Boreal Forests). Αν μάλιστα η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας περάσει τους 3 βαθμούς Κελσίου – ένα ρεαλιστικό σενάριο αν δεν αναλάβουμε δράση μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια – τότε η ένταση και το μέγεθος των πυρκαγιών θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο, όχι μόνο στη Μεσόγειο αλλά και σε περιοχές όπως οι νοτιοανατο-

λικές ΗΠΑ, το οροπέδιο του Θιβέτ και η Νότια Αμερική.

«Είναι προφανές ότι όσον αφορά στις πυρκαγιές βρισκόμαστε μπροστά σε ένα φαύλο κύκλο», αναφέρει η Ναταλία Τσιγαρίδου. «Οι κλιματικές αλλαγές παίζουν σημαντικό ρόλο στην εκδήλωση των πυρκαγιών που, με τη σειρά τους, εντείνουν το πρόβλημα. Οι ηγέτες μας, αντί να αφήσουν τον πλανήτη να καεί στις φλόγες, πρέπει να συμφωνήσουν για τη δραστική μείωση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και να χρηματοδοτήσουν τις δράσεις για τον τερματισμό της αποδόσωσης. Αν αποτύχουν, θα αφήσουν το μέλλον μας στις φλόγες».

Η Greenpeace απαιτεί από τους ηγέτες του πλανήτη να παρευρεθούν αυτοπροσώπως στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα στην Κοπεγχάγη τον ερχόμενο Δεκέμβριο και να συμφωνήσουν σε σημαντικές μειώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τις αναπτυσσόμενες χώρες τουλάχιστον 40% έως το 2020, όπως δηλαδή επιτάσσει η Διεπιστημονική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Αλλαγές προκειμένου να αποφευχθούν οι χειρότερες επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών.

Επιπλέον, οι αναπτυσσόμενες χώρες οφείλουν να χρηματοδοτήσουν με τουλάχιστον €110 δις επισώς ως το 2020 τις αναπτυσσόμενες για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και τον τερματισμό της καταστροφής των αρχέγονων και τροπικών δασών του πλανήτη.

The main finding for many years is that the fires in our forests have political aspect. Whether this is because of the causes, the "confrontation," or the responsibilities that arise and usually culminate after the -by air or car-traveling tour of the political leadership and the statements that follow. Certainly, despite the warnings o academics about the impact of climate change in the Mediterranean region and the notices of environmental organizations, only few people took notice of the issue and only after the flames appeared. In Spain and France there were also dead, while in Greece the fire started burning whatever was left.

Δικαίωμα και ευθύνη για το περιβάλλον

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ), διοργανώνει Εθνικό Συνέδριο με θέμα: «Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη και Αποκατάσταση: Προκλήσεις και

Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα», το οποίο θα πραγματοποιηθεί στην Έκθεση ΜΦΙΚ, Λεωφ. Σοφοκλή Βενιζέλου (Κόλπος Δερματά), Ηράκλειο, 8-10/09/2017.

Το Συνέδριο απευθύνεται σε Εισαγγελλείς, Δικαστές, δικηγόρους, νομικούς, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στελέχη-υπαλλήλους των αρμόδιων υπηρεσιών που ευθέως εμπλέκονται σε θέματα περιβαλλοντικού εγκλήματος, περιβαλλοντικής ζημίας και αποκατάστασης, επιστήμονες στον Τομέα του Περιβάλλοντος κ.ά. Η θεματολογία του Συνεδρίου αφορά μεταξύ άλλων, την εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη (2004/35/ΕΚ), τις κοινωνικές προεκτάσεις της περιβαλλοντικής παραβατικότητας, την ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία της άγριας ζωής, την αποτελεσματικότητα της δίωξης του περιβαλλοντικού εγκλήματος στην Ελλάδα, τη συνεισφορά των Περιβαλλοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην προστασία του περιβάλλοντος κ.ά.

Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου, θα καταβληθεί προσπάθεια να προσεγγιστούν σφαιρικά, τόσο από την πλευρά της νομοθετικής όσο και της περιβαλλοντικής τους διάστασης, θέματα όπως: • Περιβαλλοντική Ευθύνη – Ευρωπαϊκή και Ελληνική Περιβαλλοντική Νομοθεσία • Περιβαλλοντική Ευθύνη – Οικονομική Αποτίμηση Περιβαλλοντικής Ζημίας • Εφαρμογή Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας σε σχέση με το Περιβαλλοντικό Έγκλημα • Επίκαιρα Θέματα Δίκαιου Περιβάλλοντος και Προστασίας Βιοποικιλότητας • Ο ρόλος των ΜΚΟ στην Εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Ευθύνης

Για τον σκοπό αυτό έχουν προσκληθεί να συμμετέχουν καταξιωμένοι νομικοί σε θέματα Περιβαλλοντικού Δικαίου και Ακαδημαϊκοί, οι οποίοι θα πραγματοποιήσουν τις εναρκτήριες ομιλίες των θεματικών ενοτήτων. Εκτός των προσκεκλημένων ομιλιών, στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται ακόμα 37 προφορικές και αναρτημένες ανακοινώσεις, ενώ προγραμματίζεται και η διεξαγωγή ενός στρογγυλού τραπεζιού το **Σάββατο, 9 Σεπτεμβρίου 2017.**

Αναλυτικά, το πρόγραμμα του Συνεδρίου (<http://www.lifethemis.eu/el/eldcongress/program/>):

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη και Αποκατάσταση:

Προκλήσεις και Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα

Ηράκλειο

8-10

Σεπτεμβρίου 2017

Έκθεση Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
Λεωφόρος Σοφοκλή Βενιζέλου (Κόλπος Δερματά)

Δικαίωμα και Ευθύνη για το Περιβάλλον

Διοργάνωση:

Το Συνέδριο υλοποιείται στο πλαίσιο του έργου LIFE14/GR/GF/060035 - LIFE Natura Themis: "Προώθηση της εναρμόνισης για την άσκηση δίωξης στο εγκληματικό κομμάτι της άγριας ζωής και την ενδυνάμυνση της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αποκατάσταση ζημιών της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δ.ακτίου ΝΑΤΟΡΑ 2008 στην Κρήτη".

Το έργο LIFE14/GR/GF/060035 χρηματοδοτείται με ποσοστό 80% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διοίκηση" & Πράξη "Αναπτυξιακή" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/ΕΛΣΕΚ.

Φορείς υλοποίησης:

www.lifethemis.eu

 LIFE Themis

Αρκούν οι αποφάσεις της COP21 για τη σωτηρία του πλανήτη;

Οι διεθνείς δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν το Δεκέμβριο στο Παρίσι για την ανάσχεση της Κλιματικής Αλλαγής δεν επαρκούν για την επίτευξη του στόχου της συγκράτησης της παγκόσμιας υπερθέρμανσης στους δύο βαθμούς Κελσίου πάνω από τα επίπεδα της Προβιομηχανικής Εποχής.

Μια νέα μελέτη, που δημοσιεύεται στο Nature, αναλύει τις δεσμεύσεις που είχαν καταθέσει κυβερνήσεις πριν την έναρξη της Συνόδου του Παρισιού (COP21), γνωστές ως «Προτεινόμενες Εθνικά Καθορισμένες Συμβολές» ή INDC δείχνει ότι ακόμα και εάν αυτές εξακολουθήσουν να ισχύουν και μετά τη λήξη τους το 2030, οπότε και θα τεθούν σε αναθεώρηση, μια άνοδος της παγκόσμιας θερμοκρασίας από 2,6 ως 3,1 βαθμούς θεωρείται αναπόφευκτη. Το ανησυχητικότερο είναι ότι ως το 2030 θα έχει απελευθερωθεί στην ατμόσφαιρα ο μέγιστος όγκος διοξειδίου του άνθρακα που έχει τεθεί ως στόχος για το 2100. «Για να διανύσουμε το υπόλοιπο της απόστασης [μέχρι το στόχο των 2 βαθμών] θα πρέπει να υποθέσουμε ότι μετά το 2030 θα ληφθούν πολύ αυστηρότερα μέτρα, με μείωση των εκπομπών κατά 3-4% ανά έτος σε

παγκόσμιο επίπεδο. Στην πράξη, όμως, η υιοθέτηση τόσο αυστηρών μέτρων μετά το 2030 θα αποτελεί μεγάλη πρόκληση και απαιτεί χρόνο.

Αυτό σημαίνει ότι, αν θέλουμε να υπάρχει πιθανότητα να πετύχουμε το στόχο, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λάβουν περαιτέρω μέτρα πριν από το 2030» επισήμανε ο Νίκλας Χένε, ερευνητής του ολλανδικού Πανεπιστημίου του Βαγκενίγκεν και μέλος της ερευνητικής ομάδας.

Σημειώνεται ότι και παλαιότερες μελέτες,

όπως αυτή των αυστραλιανών πανεπιστημίων Κούνινσλαντ και Γκρίφιθ, υποστηρίζουν ότι η παγκόσμια θερμοκρασία θα ξεπεράσει τα επίπεδα που θεωρούνται επικίνδυνα για το μέλλον του πλανήτη.

Όμως ακόμα και μια άνοδος της τάξης των δύο βαθμών Κελσίου θα είχε καταστροφικές επιπτώσεις, ειδικά σε ευάλωτες περιοχές όπως τα νησιωτικά κράτη και οι παράκτιες αναπτυσσόμενες χώρες.

Πηγή: www.econews.gr

Εμπόδια τέλος στις επενδύσεις και την ανάπτυξη στην ΕΕ

Με αφορμή τις δάφορες συζητήσεις σχετικά με το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη, (Σχέδιο Γιούνκερ), και τα εμπόδια στις επενδύσεις που μπορούν να εξαλειφθούν μέσω αυτού, αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον οι επισημάνσεις του Συμβουλίου, Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων στα συμπεράσματα της Συνόδου του περασμένου Δεκεμβρίου.

Η σχετική συζήτηση επικεντρώθηκε στην εξάλειψη των εμποδίων στις επενδύσεις τα οποία εντοπίστηκαν στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα του επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη. Σύμφωνα με το Συμβούλιο, για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού των ευκαιριών που προσφέρονται από το επενδυτικό σχέδιο και για να κινητοποιηθεί όλο το πολλαπλασιαστικό του αποτέλεσμα, είναι ζωτικής σημασίας η λήψη σχετικών και ενδεδειγμένων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την άρση των εμποδίων στις επενδύσεις στο πλαίσιο του λεγόμενου «τρίτου πυλώνα» του σχεδίου.

Αυτό απαιτεί εφαρμογή φιλόδοξου προγράμματος για περαιτέρω ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, μεγαλύτερη κανονιστική προβλεψιμότητα και άρση των εναπομένων εμποδίων στις επενδύσεις μέσω συνδυασμένων δράσεων σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο κρατών μελών.

Λαμβανομένων υπόψη των εργασιών που έχουν πραγματοποιηθεί, το Συμβούλιο εντοπίζει τα ακόλουθα συγκεκριμένα εμπόδια για τις επενδύσεις:

- Τα πιο συχνά εμπόδια για τις επενδύσεις σχετίζονται, για παράδειγμα, με το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον, την αναποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης, τις συχνές κανονιστικές αλλαγές, το μέγεθος και τη δομή της αγοράς και τις μεγάλες διοικητικές και κανονιστικές επιβαρύνσεις στον τομέα αυτόν.

- Σε ορισμένες χώρες, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση ιδίως για τις ΜΜΕ, τα πολύπλοκα φορολογικά συστήματα και/ή το υψηλό επίπεδο φορολόγησης του κεφαλαίου, οι στρεβλώσεις στις αγορές προϊόντων και εργασίας, και οι αδυναμίες των πλαισίων έρευνας και καινοτομίας μπορούν επίσης να παρεμποδίσουν τις επενδύσεις.

Επενδύσεις στις επιχειρήσεις δικτύων: Οι συνδυασμένες επενδύσεις στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών αποτελούν κατά μέσο όρο περίπου το **3% του ΑΕΠ για την ΕΕ των 28**. Ενώ συχνά είναι τομειοειδούς χαρακτήρα, υπάρχουν σημαντικές και αυξανόμενες συνέργειες μεταξύ των δικτύων σε διάφορους τομείς που επηρεάζουν τη δυναμική της αγοράς με νέες χρήσεις για υποδομές και απαιτούν αλλαγές στα επιχειρηματικά μοντέλα. Στον τομέα της ενέργειας, οι νέες υπηρεσίες βασίζονται σε φορείς εκμετάλλευσης με ηγετική θέση στις ταχείες και ακριβείς τηλεπικοινωνίες προκειμένου να επενδύσουν σε έργα ευρυζωνικής υποδομής. Στον τομέα των μεταφορών αναπτύσσονται νέες υπηρεσίες που βασίζονται στην ποιότητα των υποδομών ηλεκτρικής ενέργειας και τις προηγμένες τηλεπικοινωνίες.

Μολονότι συναντώνται διαφορές ανά την ΕΕ, στα σημαντικά εμπόδια που παρακωλύουν τις

επενδύσεις περιλαμβάνονται η έλλειψη διασύνδεσης των δικτύων στο σύνολο της ΕΕ, η πολυπλοκότητα και η μεγάλη επιβάρυνση εντός του ρυθμιστικού πλαισίου, οι χρονοβόρες διαδικασίες έκδοσης αδειών, η έλλειψη διαδικασιών διαγωνισμού που συχνά περιο-

ρίζει την πλήρη αξιοποίηση των δημόσιων συμβάσεων, και οι υπερβάσεις των προθεσμιών λόγω περιπτώσεων χρονοβόρων νομικών και διοικητικών διαδικασιών.

- Στις αγορές ενέργειας, οι συνεπείς ενδείξεις τιμολόγησης είναι σημαντικές για την αποτελεσματική χρηματοδότηση επενδύσεων με βάση την

αγορά. Κάθε δημόσια παρέμβαση θα πρέπει να επιδιώκει την ελαχιστοποίηση των κανονιστικών στρεβλώσεων και να αντιμετωπίζει τα μη εναρμονισμένα κίνητρα. Πρέπει δε να σχεδιαστούν μηχανισμοί για τη στήριξη της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με τρόπο που να διασφαλίζει την περιβαλλοντική, κοινωνική και φορολογική βιωσιμότητα προϊόντος του χρόνου.

- **Επενδύσεις σε ενεργειακή απόδοση και επενδύσεις του οικιστικού τομέα σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας:** τα νοικοκυριά μπορεί να αντιμετωπίζουν συγκεκριμένους περιορισμούς που οδηγούν σε μη βέλτιστες επενδυτικές αποφάσεις μακροπρόθεσμα. Σε αυτούς μπορεί να περιλαμβάνεται η έλλειψη επίγνωσης του πραγματικού κόστους και της απόδοσης της επένδυσης, καθώς δεν υπάρχει χρονική αντιστοιχία. Τα νοικοκυριά ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίζουν περιορισμένη πρόσβαση στην χρηματοδότηση, ενώ υφίσταται ανάγκη για οικονομικά προσιτά χρηματοδοτικά προϊόντα ως κίνητρο προς τους καταναλωτές, ιδίως τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, για παράδειγμα μέσω λύσεων μεγάλης κλίμακας ή συλλογικών λύσεων, χωρίς να παραγνωρίζεται το προφίλ κινδύνου τους. Οι επενδύσεις είναι συνήθως μικρές και συχνά εξετάζονται μόνο στο πλαίσιο περιοδικών σχεδίων ανακαίνισης.

Στην περίπτωση των αγορών ενοικίασης, τα κί-

Due to various debates on the Investment Plan for Europe (Juncker Plan) and the barriers to investment that can be eliminated by applying it, is very interesting the highlighted conclusions of the December summit of Finance and Finance affairs Council. What was discussed focused on removing investment barriers identified under the third pillar of the investment plan for Europe.

ντρα μπορούν να κατανεμηθούν μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών των κατοικιών

• **Επενδύσεις για την ψηφιακή οικονομία:** οι επενδύσεις σε ψηφιακές υλικές υποδομές είναι θεμελιώδεις προκειμένου η ΕΕ να επωφεληθεί από το κύμα καινοτομίας που προσφέρει ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας και να εξακολουθήσει να είναι ανταγωνιστική. **Ωστόσο, οι επενδύσεις αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια.** Οι δαπάνες εγκατάστασης των ευρυζωνικών δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας είναι μεγάλες και ενίοτε δεν είναι εμπορικά βιώσιμες στις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές.

Η οδηγία 2014/61/ΕΕ, που αποσκοπεί να συμβάλει στη μείωση αυτών των δαπανών, δεν έχει ακόμη μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο ούτε εφαρμοστεί στα περισσότερα κράτη μέλη. Ταχύτερες και αποτελεσματικότερες διοικητικές διαδικασίες θα συμβάλουν επίσης στη μείωση των δαπανών. Οι αγορές είναι συχνά εθνικές και, ως εκ τούτου, το κόστος διατηρείται υψηλό με ενδεχόμενο να παρεμποδίζεται η επέυξη οικονομικών κλίμακας. Η αβεβαιότητα ως προς τη βραχυπρόθεσμη αφομοίωση της ευρυζωνικότητας πολύ υψηλής χωρητικότητας συνεπάγεται χαμηλά αναμενόμενα έσοδα σε σχέση με τις επενδυτικές δαπάνες και λειτουργεί ως τροχοπέδη για τις επενδύσεις. Σε ορισμένες χώρες υφίστανται και άλλα εμπόδια εκτός εκείνων που συνδέονται με τις υλικές υποδομές, όπως η έλλειψη εμπιστοσύνης όσον αφορά την ασφάλεια των ψηφιακών συστημάτων και οι ανεπαρκείς ψηφιακές δεξιότητες στρωμάτων του πληθυσμού.

• **Η χρήση συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ):** Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορούν, όταν χρησιμοποιούνται κατάλληλα, να αποτελέσουν παράγοντα διευκόλυνσης για συγκεκριμένα είδη επενδύσεων και να προσφέρουν έναν εναλλακτικό τρόπο παροχής δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Ως μακροπρόθεσμες συμβατικές υποχρεώσεις απατούν, ωστόσο, ισχυρή και σταθερή δέσμευση από τους εταίρους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και αποτελούν πιθανή πηγή κινδύνου για τα δημόσια οικονομικά. Η χρήση τους συχνά παρεμποδίζεται από τις δυσμενείς βασικές συνθήκες, όπως η έλλειψη διοικητικών πόρων, το ασαφές και αναποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο και η έλλειψη πολιτικής βούλησης για μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κεφάλαια της ΕΕ μπορούν να συμβάλουν στη χρηματοδότηση των ΣΔΙΤ και οι πρόσφατες αλλαγές στους κανονισμούς αναμένεται να διευκολύνουν τον συνδυασμό των πόρων της ΕΕ και των ΣΔΙΤ.

Πλαίσια αφερεγγυότητας: Η εύρυθμη λειτουργία των πλαίστιων αφερεγγυότητας ωφελεί την οικονομική ανάπτυξη και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Η σαφήνεια στους κανόνες για τις διασυνοριακές διαδικασίες μπορούν να συμβάλουν

στις διασυνοριακές επενδύσεις, καθώς και η μείωση των διαφορών στα συστήματα αφερεγγυότητας μεταξύ των χωρών. Τα καθεστώτα αφερεγγυότητας διαφέρουν σημαντικά ανά την ΕΕ, ως προς τη διάρκεια και το κόστος των διαδικασιών, την προβλεψιμότητα και τη διαφάνεια, την παροχή δεύτερης ευκαιρίας για τους επιχειρηματίες και τους καταναλωτές και τη δυνατότητα αναδιάρθρωσης του χρέους.

Στα σημαντικά εμπόδια που προκύπτουν από τα ανεπαρκή πλαίσια αφερεγγυότητας ενδεχομένως περιλαμβάνονται τα μικρά ποσοστά ανάκτησης για τους πιστωτές, έτι δε και τους ενέγγυους πιστωτές, η ενδεχόμενη χρήση της κατάταξης προτεραιότητας των πιστωτών, και η έλλειψη πραγματικών και αποτελεσματικών διαδικασιών αναδιάρθρωσης.

Στις κατάλληλες συνοδευτικές πολιτικές που θα συμβάλουν στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων από τα αποτελεσματικά πλαίσια αφερεγγυό-

τητας περιλαμβάνονται εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μεταξύ άλλων μέσω της δημιουργίας δευτερογενούς αγοράς, σε εθνικό επίπεδο, και κατάλληλες πολιτικές φορολογίας και προληπτικές εποπτείας που θα εξασφαλίζουν την αποτελεσματική απομάκρυνση του επισφαλούς χρέους.

Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες για περαιτέρω προαγωγή των συνεργειών και των συμπληρωματικότητων μεταξύ των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ για την υποστήριξη του συνδυασμού πόρων για έργα υποδομής. Η κανονιστική πολυπλοκότητα και τα διοικητικά εμπόδια για τη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων της ΕΕ είναι δυνατόν να μειωθούν μέσω των βασικών αρχών της απλούστευσης και της τυποποίησης των διαδικασιών, του συνδυασμού μέσων και της συγκέντρωσης των πόρων ανεξαρτήτως της προέλευσής τους.

Μαρ. Κ.

Ποιο είναι το σχέδιο για την Ευρώπη

Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη αποσκοπεί στην κινητοποίηση τουλάχιστον 315 δισ. ευρώ σε ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις έως το 2018. Οι στόχοι του σχεδίου είναι οι εξής τόνωση των επενδύσεων, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στήριξη της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης στην ΕΕ

• **Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων:** Το Ταμείο δημιουργήθηκε ως λογαριασμός υπό διαχείριση στο πλαίσιο της **Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) το 2015.** Χρησιμοποιεί δημόσιους πόρους για την κινητοποίηση πρόσθετων ιδιωτικών επενδύσεων και προσφέρει πιστωτική προσασία στη χρηματοδότηση που παρέχεται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Μεταξύ των αποστολών του Ταμείου περιλαμβάνεται η ανάληψη μέρους των κινδύνων που βαρύνουν την ΕΤΕπ η οποία, ως εκ τούτου, θα είναι σε θέση να επενδύσει σε πιο ριψοκίνδυνα έργα. Η συμμετοχή της ΕΤΕπ προσελκύει ιδιωτικές επενδύσεις σε σχετικά έργα. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) επικεντρώνεται στις επενδύσεις σε ευρύ φάσμα τομέων, όπως οι υποδομές, η ενέργεια, η έρευνα και καινοτομία, οι ευρυζωνικές υπηρεσίες και η εκπαίδευση. Το Ταμείο είναι επίσης πρόθυμο να στηρίξει μικρομεσαίες επιχειρήσεις (κυρίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων). Το Ταμείο αποτελείται επί του παρόντος από εγγύηση **16 δισ. ευρώ** από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και **5 δισ. ευρώ** από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Το ταμείο - τα 21 δισ. ευρώ - αναμένεται ότι θα επιτύχει συνολικό πολλαπλασιαστικό συντελεστή **1:15 αποφέροντας** συνολικές επενδύσεις περίπου 315 δισ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι 1 ευρώ δημόσιου χρήματος που χρησιμοποιείται από το Ταμείο αναμένεται να αποφέρει 12 ευρώ από ιδιώτες επενδυτές και 3 ευρώ από την ΕΤΕπ. Το ακριβές πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα είναι διαφορετικό για κάθε έργο.

• **Νέα πρόταση για το ΕΤΣΕ:** Τον Δεκέμβριο του 2016, το Συμβούλιο συμφώνησε τη διαπραγματευτική του θέση σχετικά με μια νέα πρόταση κανονισμού για την παράταση της λειτουργίας του Ταμείου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020 και τη θέσπιση τεχνικών βελτιώσεων για το **Ταμείο και τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών.** Εκτός από την παράταση της διάρκειας του Ταμείου, οι βασικές αλλαγές στο ΕΤΣΕ που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο περιλαμβάνουν: αύξηση του επενδυτικού στόχου σε 500 δισ. ευρώ - αύξηση της εγγύησης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ σε 26 δισ. ευρώ (εκ των οποίων 16 δισ. ευρώ θα διατεθούν για καταπτώσεις εγγυήσεων έως τα μέσα του 2018) - αύξηση της συνεισφοράς της **Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων σε 7,5 δισ. ευρώ (από 5 δισ. ευρώ που είναι σήμερα).** Επιπλέον, οι βελτιώσεις έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι η στήριξη του Ταμείου καλύπτει όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες της ΕΕ, ότι χρηματοδοτεί ευρύτερο φάσμα τομέων απ' ό,τι στο παρελθόν, όπως η γεωργία, η δασοκομία, η αλιεία και άλλους τομείς της βιοοικονομίας καθώς και δράσεις για το κλίμα. Επίσης ο στόχος είναι να καλύπτει τομείς που είναι επιλέξιμοι για στήριξη από την ΕΤΕπ σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες μετάβασης.

Βιώσιμη κινητικότητα με φυσικό αέριο

Η αειφόρος κινητικότητα σημαίνει απόκτηση οικολογικής συνείδησης στην οδήγηση και χρήση των ενεργειακά αποδοτικών τύπων οδικών μεταφορών και φιλικών περιβαλλοντικά (π.χ μέσα μαζικής μεταφοράς, οχήματα ψηλής απόδοσης καυσίμου, εναλλακτικά οχήματα όπως είναι το φυσικό αέριο κλπ). Οι μετακινήσεις δεν είναι μόνο θέμα των ιδιωτών αλλά και των επιχειρήσεων και αφορά και σε προγράμματα διαχείρισης επιχειρηματικών στόλων.

Το φυσικό αέριο καλύπτει πλήρως τα πλέον αυστηρά περιβαλλοντολογικά πρότυπα που απαιτούνται από τις κυβερνήσεις και τους δημόσιους οργανισμούς υγιεινής και ασφάλειας. Οι κινητήρες που λειτουργούν με φυσικό αέριο παράγουν 25% λιγότερο διοξείδιο του άνθρακα από αυτούς της βενζίνης και 35% λιγότερο από αυτούς του πετρελαίου. Να σημειωθεί ότι το διοξείδιο του άνθρακα αποτελεί ένα από τα αέρια που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκη-

πίου, συμβάλλοντας στην υπερθέρμανση του πλανήτη και την κλιματική αλλαγή. Σε σύγκριση με αυτούς της βενζίνης, οι κινητήρες που λειτουργούν με φυσικό αέριο επιτυγχάνουν 95% μείωση στις εκπομπές μονοξειδίου του άνθρακα, 80% μείωση στις εκπομπές υδρογονανθράκων και 30% μείωση στα οξείδια του αζώτου. Επίσης, το φυσικό αέριο δεν περιέχει θείο, σωματίδια, ίχνη μετάλλων και τοξικά πρόσθετα μολύβδου ή βενζολίου που είναι ιδιαίτερα καρκινογόνα.

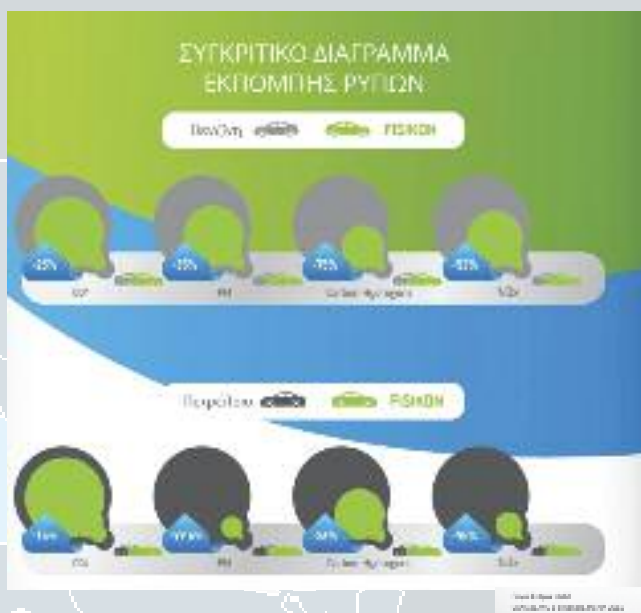
Natural gas fully meets the most strict environmental standards required by governments and public health and safety organizations. Natural gas engines produce 25% less carbon dioxide than gasoline engines and 35% less than those using oil. It should be noted that carbon dioxide is producing the greenhouse effect, contributing to global warming and climate change.

Οι αυτοκινητοβιομηχανίες προωθούν τη βιώσιμη κινητικότητα

Οι αυτοκινητοβιομηχανίες παράγουν όλο και περισσότερα μοντέλα χαμηλών ρύπων όπως είναι τα ΙΧ φυσικού αερίου και τα ηλεκτρικά. Σύμφωνα με τον κ. Θανάση Κονιστή, Διευθυντή Πωλήσεων της Volkswagen βασικοί παράγοντες που καθορίζουν τους όρους των μεταφορών πλέον είναι η βιώσιμη κινητικότητα όπως αυτή υπαγορεύεται από την κλιματική αλλαγή, η μείωση των ρύπων και οι υψηλές επιδόσεις των ΙΧ.

Η ΔΕΠΑ επενδύει σε υποδομές και δημιουργεί ένα διευρυμένο δίκτυο πρατηρίων FISIKON στις μεγαλύτερες ελληνικές πόλεις προκειμένου να εξασφαλίσει την αυτόνομη και οικονομική μετακίνηση για όλο και μεγαλύτερο αριθμό οχημάτων

Οι αυτοκινητοβιομηχανίες λανσάρουν μοντέλα φυσικού αερίου προκειμένου να δώσουν μια «πράσινη» επιλογή στους οδηγούς. Στην ελληνική αγορά κυκλοφορούν ΙΧ και επαγγελματικά CNG μοντέλα από όλες τις γνωστές αυτοκινητοβιομηχανίες όπως είναι η Fiat (Fiat 500L Natural Power, Fiat Qubo 1.4 70 PS, Fiat Punto 1.4 70 PS, Fiat Panda, Fiat Doblo 1.4 T-Jet 120 PS), η Audi (Audi A3 Sportback g-tron), η Mercedes Benz (B Class 200, E 200 NTG, Benz Sprinter NGT), η Lancia (Lancia Ypsilon 0.9 TwinAir), η Piaggio, η Iveco (Iveco Daily), η Volkswagen (VW Golf 1.4 TGI, Passat 1.4 TSI 150 PS EcoFuel, Eco Up, Caddy Vann Ecofuel), η Seat (Seat Leon 1.4 TGI 110 PS, Mii Ecofuel), η Skoda (Octavia G-TEC, Citigo), η Opel (Opel Zafira Tourer 1.6 CNG Turbo, Opel Combo 1.4 T-Jet 120 PS) και η Honda (Civic Natural Gas).

Τα μυστικά της οικολογικής οδήγησης

Η οικολογική οδήγηση είναι θέμα κουλτούρας καθώς ο οδηγός πρέπει να σκέφτεται (και να επιλέγει οχήματα χαμηλών ρύπων) και να οδηγεί οικολογικά. Οικολογική οδήγηση σημαίνει:

- Να μη χρησιμοποιούμε άσκοπα το αυτοκίνητο, ειδικά όταν πρόκειται να κάνουμε μικρές διαδρομές
- Να μοιραζόμαστε τις διαδρομές με αυτοκίνητο με φίλους που μένουν στην ευρύτερη περιοχή
- Να κάνουμε σωστή συντήρηση και να επιλέγουμε ελαστικά εξοικονόμησης καυσίμου
- Να οδηγούμε ομαλά (απότομη αύξηση ταχύτητας σημαίνει περισσότερα καύσιμα στους κινητήρες της μηχανής, με αποτέλεσμα να μην καίγονται τελείως και να γίνεται σπατάλη καυσίμων)
- Να αποφεύγουμε τις μεγάλες ταχύτητες (στα 110 χιλιόμετρα την ώρα το αυτοκίνητό καταναλώνει περισσότερο από 25% των καυσίμων

που θα καταλάωνε στην ταχύτητα των 80 χιλιομέτρων την ώρα)

- Να σβήνουμε τον κινητήρα σε στάσεις αναμονής
- Να μην χρησιμοποιούμε άσκοπα το κλιματιστικό
- Να αλλάζουμε ταχύτητα περίπου στις 2000- 2500 στροφές
- Να επιλέγουμε οχήματα υψηλής απόδοσης καυσίμου και εναλλακτικά οχήματα.

Απαγόρευση με εξαιρέσεις για τις σακούλες

Τέλος 0,03 ευρώ θα πληρώνουμε από την 1η Ιανουαρίου 2018 για κάθε λεπτή πλαστική σακούλα –αυτές που χρησιμοποιούμε κυρίως στα σούπερ μάρκετ– ενώ η επιβάρυνση αυτή θα αυξηθεί στα 0,07 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2019.

Ο στόχος είναι να μειωθεί δραστικά η χρήση πλαστικής σακούλας στην Ελλάδα –όπου σήμερα ο αριθμός τους υπερβαίνει τις 400 ανά κάτοικο ετησίως– σε 90 ανά κάτοικο, έως το 2020.

Προβλέπεται όμως εξαίρεση για τις πλαστικές σακούλες μεταφοράς με πάχος μικρότερο από 15 μμ, οι οποίες απαιτούνται για λόγους υγιεινής ή παρέχονται ως πρωτογενής συσκευασία κύδην τροφίμων.

Το τέλος, θα είναι απολύτως ανταποδοτικό και θα διατίθεται από τον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης σε συνεργασία με τους Δήμους για την δωρεάν διάθεση στους πολίτες εναλλακτικών μέσων (επαναχρησιμοποιούμενη πλαστική πολλών χρήσεων, πάνινη, διχτάκι, βιοαποδομήσιμη σακούλα), τα οποία θα μειώνουν την κατανάλωση και θα προάγουν την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση.

Εξαιρούνται επίσης από το τέλος οι σακούλες που διατίθενται από περίπτερα και υπαίθριο εμπόριο.

Παράλληλα καθιερώνονται υποχρεωτικά:

- η «επώνυμη» σακούλα με αριθμό μητρώου παραγωγού, ημερομηνία και τόπο παραγωγής

- η διακριτή χρέωση των σακουλών πάχους 50-70 μμ από τα καταστήματα (χωρίς τέλος)

- η προώθηση από τα σούπερ μάρκετ σακουλών πολλαπλής χρήσης ή βιοαποδομήσιμων με χρέωση ή χωρίς, ή με αντάλλαγμα χρησιμοποιημένες πλαστικές σακούλες προς ανακύκλωση

- η αναγραφή του κόστους πώλησης της σακούλας, καθώς και του τέλους στα παραστατικά.

Τέλος, για να ενθαρρυνθεί η επαναχρησιμοποίηση και η ανακύκλωση, υποχρεούνται:

- οι παραγωγοί πλαστικών σακουλών να συμβάλλονται με συστήματα ανακύκλωσης

- τα σούπερ μάρκετ να ενθαρρύνουν την επαναχρησιμοποίηση και να συνδράμουν στην ανακύκλωση της πλαστικής σακούλας με διάφορα κίνητρα προς τους πελάτες τους

- ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης να ενημερώνει τους πολίτες και να παρακολουθεί την παραγωγή, εμπορία και πώληση σακουλών σε συνεργασία με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, τη Γενική Γραμματεία Εμπορίου.

Οι ρυθμίσεις υιοθετήθηκαν με γνώμονα την ανάγκη περιορισμού της περιβαλλοντικής επίπτωσης και ταυτόχρονα την σταδιακή και βαθμιαία προσαρμογή της ελληνικής βιομηχανίας παραγωγής πλαστικής σακούλας.

Για τις σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την πολύ υψηλή κατανάλωση

πλαστικών σακουλών μίας χρήσης στη χώρα μας, παράλληλα με την ανεξέλεγκτη διάθεσή τους μετά τη χρήση και την ανθεκτικότητά τους στη φθορά κάνει λόγο με δίλωσή του, ο Σωκράτης Φάμελλος, μετά την κοινοποίηση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης. “Πρώτο μας μέλημα είναι η μείωση της χρήσης της πλαστικής σακούλας για να περιορίσουμε τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Επιδιώκουμε την αλλαγή της καταναλωτικής συμπεριφοράς, έχοντας -ως πολίτες- γνώση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Παράλληλα επιδιώκουμε τη μετατροπή της παραγωγικής διαδικασίας, προσαρμοσμένης στα νέα πρότυπα μιας κυκλικής οικονομίας, χωρίς απόβλητα εθνικού προϊόντος και εργασίας αλλά με νέα εργασία” σημείωσε ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος, υπογραμμίζοντας την πολύ μεγάλη σημασία που θα έχει να χαρακτηρίσουν οι αλλαγές αυτές συνολικά τη χρήση των πλαστικών στην κοινωνία μας.

Το θέμα, σύμφωνα με τον κ. Φάμελλο, συνδέεται με την περιβαλλοντική προστασία αλλά και με τη νέα απασχόληση που θα δημιουργηθεί, τη στήριξη των Ελλήνων παραγωγών, την αποδοτικότητα των πόρων και την προώθηση πιο βιώσιμων καταναλωτικών προτύπων.

Το ειδικό ανταποδοτικό τέλος στην πλαστική σακούλα, το οποίο ο καταναλωτής θα καταβάλλει στα σούπερ μάρκετ ή όπου αγοράζει προϊόντα (εκτός από περίπτερα και λαϊκές), θα επιστρέφεται 100% στην κοινωνία με εναλλακτικά είδη, όπως σακούλες επαναχρησιμοποιήσιμες, ή λιπασματοποιήσιμες, οι οποίες θα μοιράζονται, μέσα από τον οργανισμό ανακύκλωσης και τους Δήμους.

Το μέτρο αυτό, αποτρεπτικού χαρακτήρα, θα εφαρμοστεί βαθμιαία, ξεκινώντας από τα 3 λεπτά ανά τεμάχιο. Ανάλογα εργαλεία και κίνητρα για πο-

λίτες και Δήμους προβλέπονται και στον νέο νόμο για την ανακύκλωση.

“Δίνουμε προτεραιότητα στην πρόληψη παραγωγής απορριμμάτων από τη χρήση πλαστικής σακούλας, στην επαναχρησιμοποίηση, στην αποδοτικότητα των πόρων, στη διαλογή στην πηγή. Για την επιτυχία αυτών των μέτρων ένας σημαντικός άξονας δράσεων θα αφορά την πληροφόρηση, την ευαισθητοποίηση και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Θέτουμε το πλαίσιο συνεργασίας των πολιτών, της Αυτοδιοίκησης, των παραγωγών και των εμπόρων ώστε να βγάλουμε την πλαστική σακούλα από τις καταναλωτικές μας συνήθειες και να προσεγγίσουμε μια κοινωνική και οικονομική λειτουργία χωρίς απορρίμματα” καταλήγει ο Σωκράτης Φάμελλος.

Σύμφωνα λοιπόν με την κοινή απόφαση των υπουργείων Οικονομίας, Περιβάλλοντος και Οικονομικών και της ΑΑΔΕ, από την 1η Ιανουαρίου 2018 παύει η δωρεάν διάθεση στους καταναλωτές των δύο ακόλουθων κατηγοριών πλαστικής σακούλας: α) των λεπτών πλαστικών σακουλών με πάχος τοιχώματος μικρότερο των 50 μικρών (μονάδα μήκους ίση με το εκατομμυριοστό του μέτρου) και β) των πλαστικών σακουλών μεταφοράς με πάχος τοιχώματος από 50 μέχρι 70 μικρά,

συμπεριλαμβανομένων των επαναχρησιμοποιούμενων σακουλών τσαντών μεταφοράς με το ίδιο μήκος τοιχώματος. Στις μεν πρώτες επιβάλλεται το ειδικό τέλος των 3 λεπτών ανά τεμάχιο και των 7 λεπτών εν συνεχεία, ενώ στη δεύτερη περίπτωση οι σακούλες θα τιμολογούνται ελεύθερα από τις εμπορικές επιχειρήσεις.

Οι τελευταίες επιτρέπεται, εάν το επιθυμούν, να διαθέτουν δωρεάν στους καταναλωτές επαναχρησιμοποιούμενες σακούλες υπό την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται στο πλαίσιο δράσεων συλλογής προς ανακύκλωση των λεπτών σακουλών μεταφοράς. Με την ίδια απόφαση απαγορεύεται η διάθεση στην αγορά των λεγόμενων οξοδιασπώμενων πλαστικών σακουλών μεταφοράς (σακούλες που διασπώνται με την πάροδο του χρόνου σε μικρότερα σωματίδια και αυξάνουν τη ρύπανση).

Οι έμποροι που διαθέτουν στους καταναλωτές λεπτές πλαστικές σακούλες υποχρεούνται ανά τρίμηνο, την τελευταία ημέρα του επόμενου μήνα, να υποβάλλουν στην ΑΑΔΕ δήλωση απόδοσης του περιβαλλοντικού τέλους. Επομένως, για πρώτη φορά θα υποβάλουν τη δήλωση αυτή στις 30 Απριλίου 2018. Η ΑΑΔΕ σε συνεργασία με τον ΕΟΑΝ θα δημιουργήσει ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή, ώστε η δήλωση απόδοσης

του περιβαλλοντικού τέλους να γίνεται μέσω του Taxisnet.

Οι εξαιρέσεις

Οι βιοαποδομήσιμες σακούλες θα εξακολουθήσουν να διατίθενται δωρεάν. Επίσης, θα συνεχισθεί και μετά την 1η Ιανουαρίου 2018 η δωρεάν διάθεση λεπτών πλαστικής σακούλας από τα περίπτερα και από τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στο υπαίθριο εμπόριο (π.χ. λαϊκές αγορές). Ωστόσο και αυτές οι κατηγορίες επιχειρήσεων υποχρεούνται να διαθέτουν μόνο πλαστικές σακούλες με σειριακό αριθμό και ειδική σήμανση η οποία φέρει τον τόπο, την ημερομηνία παραγωγής και τον Αριθμό Εθνικού Μητρώου Παραγωγού (ΕΜΠΑ). Σε περίπτωση παράβασης της νομοθεσίας, προβλέπονται πρόστιμα για τις εμπορικές επιχειρήσεις από 200 έως 5.000 ευρώ, για τους παραγωγούς σακούλας από 1.000 έως 10.000 ευρώ και για τους διακινητές σακούλας πρόστιμα από 500 έως 1.000 ευρώ.

Τόσο το περιβαλλοντικό τέλος όσο και τα πρόστιμα αποδίδονται στον ΕΟΑΝ για τη χρηματοδότηση δράσεων ημερέωσης και την υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ήπιες επιχειρηματικές δράσεις και βιοποικιλότητα

Δράσεις

Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες του διήμερου διεθνούς συνεδρίου «Βιοποικιλότητα και επιχειρηματικότητα σε περιοχές Natura 2000: Προχωρώντας μπροστά», που πραγματοποιήθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE-Stymfalia.

Είναι η πρώτη φορά στην Ελλάδα που συζητήθηκαν από φορείς του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα οι δυνατότητες ανάπτυξης ήπιες επιχειρηματικής δραστηριότητας σε περιοχές Natura 2000, ως εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης των απαραίτητων έργων προστασίας της φύσης και της βιοποικιλότητας.

Όπως δήλωσε ο κ. Βρασίδης Ζάβρας, Γενικός Διευθυντής του Green Banking της Τράπεζας Πειραιώς «Η ενεργοποίηση του ιδιωτικού τομέα στην προσπάθεια εξασφάλισης πόρων για την προστασία των περιοχών Natura 2000 είναι πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης την οποία για πρώτη φορά εφαρμόζουμε στην Ελλάδα, με το πρόγραμμα LIFE-Stymfalia.

Η Τράπεζα Πειραιώς, πρωτοπόρος χρόνια στο χώρο της πράσινης επιχειρηματικότητας, δημιουργεί τώρα καινοτόμες επενδυτικές λύσεις για τις περιοχές Natura 2000 - που καλύπτουν το 27% της χερσαίας έκτασης της Ελλάδας - και αποδεικνύει έμπρακτα ότι η προστασία της φύσης μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για αιεφόρο ανάπτυξη και δημιουργία

νέων θέσεων εργασίας». Αυτή ήταν και η ουσία της «Δήλωσης LIFE-Stymfalia» που υιοθέτησαν οι σύνεδροι κατά τη λήξη των εργασιών της πρώτης ημέρας: η συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορεί να είναι η απάντηση στο ερώτημα της αναζήτησης των αναγκαίων πόρων για την προστασία των περιοχών Natura 2000.

Στο Συνέδριο παρευρέθηκαν και έκαναν σχετικές εισηγήσεις στελέχη από την Μονάδα Βιοποικιλότητας της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την «Πλατφόρμα της Επιχειρηματικότητας και Βιοποικιλότητας» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, του Συμβουλίου Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΣΕΒ, της Τράπεζας Πειραιώς, της TEMES (Costa Navarino), του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του WWF, της ΟΙΚΟΜ (μελετητική εταιρεία) και της IFOAM (διεθνής ένωση βιοκαλλιεργητών).

Οι σύνεδροι επισκέφτηκαν το Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας, ξεναγήθηκαν στην έκθεση «Ο έκτος άθλος» και στη συνέχεια οδηγήθηκαν στην καρδιά της Αρχαίας Στυμφαλίας και στο μονοπάτι περιβαλλοντικής ερμηνείας «Άνθρωπος και φύση στα μονοπάτια του χρόνου», που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE-Stymfalia. Έτσι απέκτησαν μία ολοκληρωμένη εμπειρία εξερεύνησης στην ιστορία της περιοχής και της προσπάθειας για την αποκατάστασή της, με φρόντο τον υγρότοπο της Στυμφαλίας.

Το συνέδριο διοργανώθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος LIFE-Stymfalia που συντονίζει η Τράπεζα Πειραιώς, σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, το Δήμο Σικωνίων, την ΟΙΚΟΜ Μελετητική Περιβάλλοντος ΕΠΕ, την Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών και το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ) και πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας «Εξελίξη», στο Καστρί και στο Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας.

Σκοπός του συνεδρίου ήταν να αναδείξει την αξία των περιοχών Natura 2000 σε επίπεδο βιοποικιλότητας και τοπίου. Πλέον είναι επιτακτική η ανάγκη πρόωθησης της επιχειρημα-

τικότητας και της βιοποικιλότητας σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 μέσω κοινών δράσεων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, ώστε να διασφαλιστεί η αιεφόρος διαχείριση των περιοχών αυτών.

Η Δήλωση LIFE-Stymfalia:

Τα καταληκτικά συμπεράσματα του συνεδρίου αποτέλεσαν τη Δήλωση LIFE-Stymfalia μέσω της οποίας καλούνται τα ενδιαφερόμενα μέρη να κατανοήσουν ότι οι περιοχές Natura 2000 παρέχουν ευκαιρίες για αιεφόρο ανάπτυξη που ενισχύει την προστασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και ότι δεν αποτελούν εμπόδιο στην ανάπτυξη.

Οι ομιλίες του συνεδρίου:

Γιώργος Πρωτόπαπας: Το πρόγραμμα LIFE Programme στην Ελλάδα

Laure Ledoux: Βιοποικιλότητα και επιχειρηματικότητα: Το πλαίσιο πολιτικής της Ε.Ε. και η συμβολή του χρηματοδοτικού μέσου LIFE
Sylvaine Rols: Ευκαιρίες και προκλήσεις στη χρηματοδότηση του Φυσικού Κεφαλαίου στην Ε.Ε.

Caroline van Leenders: Διευκολύνοντας την ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας στην επιχειρηματικότητα και στις χρηματοδοτήσεις: Η «Πλατφόρμα της Επιχειρηματικότητας και Βιοποικιλότητας» της Ε.Ε.

Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου: Προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας: Μια πρόκληση για την αιεφόρο ανάπτυξη

Κωνσταντίνος Καρτάλης: Αξιολογώντας την ανάγκη για ολοκληρωμένη διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου στο επίπεδο του τοπίου

Βρασίδης Ζάβρας: LIFE-Stymfalia: Ανάπτυξη επιχειρηματικών δυνατοτήτων για την προστασία της βιοποικιλότητας

Βασίλης Καρακούσης: Νέες προσεγγίσεις στην προστασία της φύσης: Το μοντέλο ανάπτυξης της Costa Navarino

Ευάγγελος Πανπάς: Νέες προσεγγίσεις στην προστασία της φύσης: Δημιουργώντας επιχειρηματικές ευκαιρίες σε προστατευόμενες περιοχές

Χαρίκλεια Μινώτου: Νέες προσεγγίσεις στην προστασία της φύσης: η περίπτωση της γεωργίας, του εναλλακτικού τουρισμού και της αιεφόρου αγροτικής ανάπτυξης

Προστατεύουμε το περιβάλλον και το υπογράφουμε.

Η Τράπεζα Πειραιώς είναι η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα που, με σεβασμό και υπευθυνότητα, πάνω από 10 χρόνια τώρα, εφαρμόζει περιβαλλοντική διαχείριση με μετρήσιμα οφέλη για την κοινωνία και τον πλανήτη. Είναι ένας από τους μεγαλύτερους οργανισμούς στην Ευρώπη που διαθέτουν την πιστοποίηση **EMAS** για το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζουν και βελτιώνει διαρκώς τις περιβαλλοντικές της επιδόσεις.

Σήμερα, η ηλεκτρονική επικοινωνία καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος των αναγκών της Τράπεζας. Ωστόσο, υπάρχουν ανάγκες και αποδέκτες για τους οποίους η έντυπη επικοινωνία παραμένει αναντικατάστατη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μεγάλη κατανάλωση χαρτιού, που δημιουργεί σημαντική επιβάρυνση στο περιβάλλον.

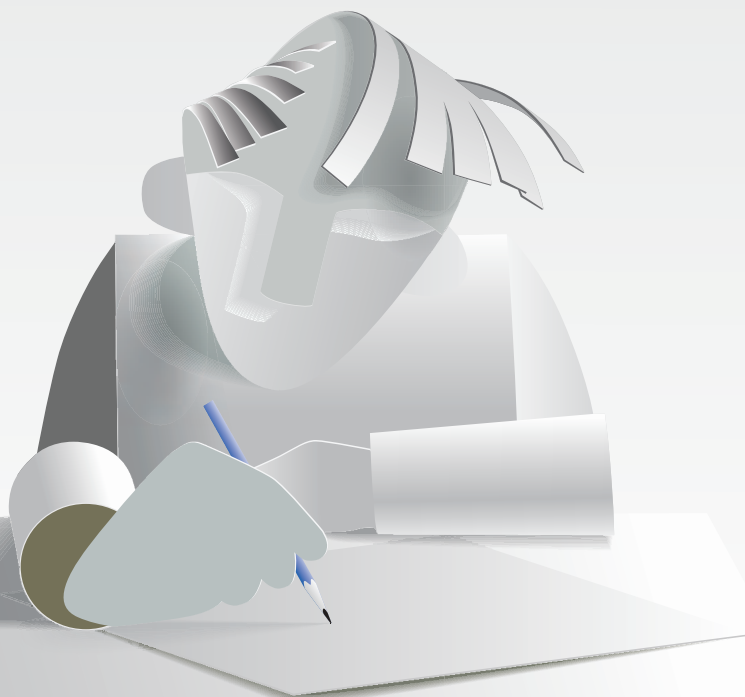
Για να περιορίσει αυτή την επιβάρυνση, η Τράπεζα Πειραιώς προχωρά, σε ό,τι αφορά τα έντυπα ενημέρωσης των πελατών της, στη χρήση χαρτιού που προέρχεται από δάση υπεύθυνης διαχείρισης, πιστοποιημένου κατά **FSC®** (Forest Stewardship Council®), σε συνεργασία με την πιστοποιημένη κατά **FSC** εταιρεία **INFORM Lykos**.

Το **Συμβούλιο Διαχείρισης των Δασών** (Forest Stewardship Council) ιδρύθηκε το 1993 και είναι διεθνής μη κυβερνητικός οργανισμός, υπεύθυνος για την ορθολογική διαχείριση των δασών του πλανήτη. Για την επίτευξη της αποστολής εφαρμόζει τη λεγόμενη «**FSC αλυσίδα επιτήρησης**», ώστε να ελέγχει πλήρως ολόκληρη τη διαδικασία εκμετάλλευσης δασικών προϊόντων. Όλοι όσοι παίρνουν μέρος στην αλυσίδα αυτή ελέγχονται και πιστοποιούνται, ενώ το τελικά παραγόμενο προϊόν φέρει τη σήμανση **FSC**.

Μια **σημαντική πνοή ζωής** για τις γενιές που έρχονται και μία **κίνηση ευθύνης**, που αποδεικνύει έμπρακτα τη δέσμευση της Τράπεζας Πειραιώς για εταιρική υπευθυνότητα.

Γιατί προστατεύουμε το περιβάλλον... και το υπογράφουμε!

Επιστημονική
Εταιρεία
Ανάπτυξης
της Περιφέρειας

Αντιμέτωποι με την κρίση Πολιτική - Επιχειρήσεις - Εργαζόμενοι

Οδηγός βιώσιμης στρατηγικής για τους κοινωνικούς εταίρους

Sustainable Enterprise Programme

